



Patērētāju tiesību aizsardzības centrs

Pārskats par ārpustiesas parādu atgūšanas sektoru 2017.gadā

RĪGA 2018

Saturs

Licencētie ārpustiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji.....	3
Parādu atgūšanai no jauna nodoto parādu (lietu) skaits	4
Parādu atgūšanai no jauna nodoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm.....	5
Apkalpoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa piedziņas etapiem	7
Atgūto parādu (lietu) skaits	8
Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm.....	10
Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) summas apmērs (eiro) dalījumā pa nozarēm	11

2017. gadā Latvijā darbojās 29 ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzēji (komersanti), kuri saņēmuši Patērētāju tiesību aizsardzības centra (turpmāk – PTAC) izsniegto speciālo atļauju (licenci) (turpmāk - Licence) ārpustiesas parādu atgūšanai, tostarp 4 jauni pakalpojuma sniedzēji, kuri Licenci ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojuma sniegšanai saņēma 2017.gadā.

Licencētie ārpustiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēji

Nr. p/k	Parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējs	Licences Nr.	Licences termiņš	
1	Gelvora, SIA	PA-2017-005	10.12.2017	09.12.2020
2	HOMELAND CREDIT, SIA	PA-2017-006	28.11.2017	27.11.2020
3	NORD līzings LP, SIA	PA-2017-004	28.09.2017	27.09.2020
4	Intrum Latvia, SIA	PA-2017-003	26.09.2017	25.09.2020
5	Darījumu drošības centrs, SIA	PA-2017-002	04.07.2017	03.07.2020
6	LLS, SIA	PA-2017-001	13.04.2017	12.04.2020
7	KDB, SIA	PA-2016-023	03.01.2017	02.01.2020
8	Expressinkasso, SIA	PA-2016-020	18.12.2016	17.12.2019
9	Vienotais norēķinu centrs, SIA	PA-2016-022	01.12.2016	30.11.2019
10	RIDA COMPANY, SIA	PA-2016-019	21.11.2016	20.11.2019
11	PlusPlus Baltic OU (Ārvalsts komersanta PlusPlus Baltic OU filiāle Latvija)	PA-2016-021	25.10.2016	24.10.2019
12	Debt Solution, SIA	PA-2016-017	21.07.2016	20.07.2019
13	Melnā lapa, SIA	PA-2016-016	17.05.2016	16.05.2019
14	Regnus Inkasso, SIA	PA-2016-015	14.05.2016	13.05.2019
15	Hiponia, SIA	PA -2016-011	10.05.2016	09.05.2019
16	Paus Konsults, SIA	PA-2016-005	08.05.2016	07.05.2019
17	Konsultatīvā sabiedrība "Conventus", SIA	PA-2016-013	07.05.2016	06.05.2019
18	BALT RISK, SIA	PA-2016-012	02.05.2016	01.05.2019
19	CREDITREFORM LATVIJA, SIA	PA-2016-009	01.05.2016	30.04.2019
20	JULIANUS INKASSO LATVIJA, SIA	PA-2016-007	01.05.2016	30.04.2019
21	Kredītu inkasso, SIA	PA-2016-008	01.05.2016	30.04.2019
22	Sergel, SIA	PA-2016-006	01.05.2016	30.04.2019
23	Uzņēmējdarbības attīstības fonds, SIA	PA-2016-004	01.05.2016	30.04.2019
24	SPT Latvija, SIA	PA-2016-003	17.02.2016	16.02.2019
25	LEX INTERPRETIS, SIA	PA-2016-002	27.01.2016	26.01.2019
26	SUN CREDO AS	PA-2016-001	22.01.2016	21.01.2019
27	Verdikts, SIA	PA-2015-003	05.10.2015	04.10.2018
28	INKASSO, SIA	PA-2015-002	11.06.2015	10.06.2018
29	Pieejami juridiskie pakalpojumi, SIA	PA-2015-001	15.05.2015	14.05.2018

Ievērojot to, ka saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem Nr.64 “*Parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzēju licencēšanas kārtība*” (turpmāk – MK noteikumi Nr.64) Licence tiek izsniegta uz 3 gadiem, un PTAC sāka izsniegt Licences 2013.gadā, 2016.gadā lielākā daļa komersantu veica Licences pārreģistrāciju.

Savukārt 2017. gadā PTAC izskatīja un izvērtēja 3 komersantu iesniegtos iesniegumus Licences pārreģistrācijai un 4 komersantu iesniegtos iesniegumus Licences saņemšanai, kā rezultātā tika pārreģistrētas 3 un no jauna izsniegtas 4 Licences. Vienlaikus pārskata gadā 2 komersanti iesniedza iesniegumus par tiem izsniegtās Licences anulēšanu, bet 1 komersants neiesniedza iesniegumu Licences pārreģistrācijai, tādējādi, pārtraucot darbību ārpusstiesas parādu piedziņas jomā.

Saskaņā ar MK noteikumu Nr.64 27.punktu PTAC katru gadu komersantiem jāiesniedz informācija par iepriekšējā kalendāra gadā sniegtajiem parāda atgūšanas pakalpojumiem (apkalpoto un atgūto parādu skaits, noslēgto parāda atgūšanas līgumu skaits, kā arī informācija par nozarēm (jomām), kurās veikta parādu atgūšana un citu informāciju). Par 2017.gada 1.pusgadā sniegtajiem parāda atgūšanas pakalpojumiem PTAC saņēma un apkopoja informāciju no 27 parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem, savukārt par 2017.gada 2.pusgadu - no 29 parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem.¹

Parādu atgūšanai no jauna nodoto parādu (lietu) skaits

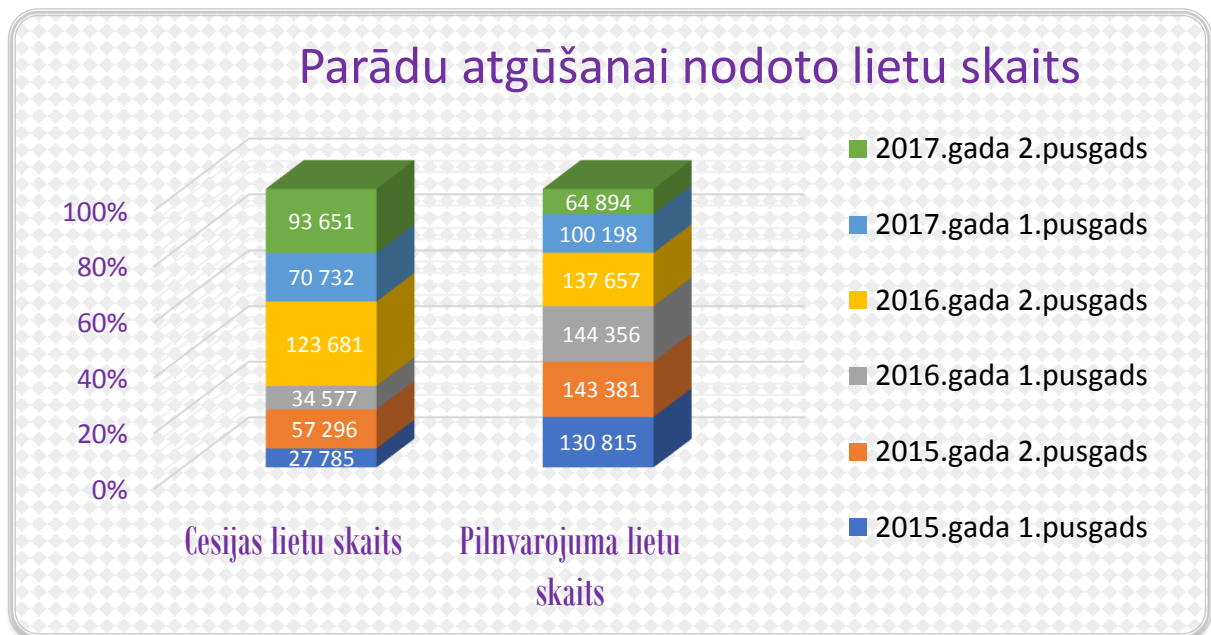
2017.gada 1. un 2. pusgadā kopskaitā ārpusstiesas parāda atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem tika nodotas atgūšanai 329 475 parādu piedziņas lietas par kopējo summu 868,108 milj. eiro (1.att.), kas ir par 25 % parādu atgūšanai nodoto lietu mazāk nekā 2016.gadā.

¹ 2017.gadā SIA “LEX INTERPRETIS” neveica parādu atgūšanu no patērētājiem, lai gan norādīja, ka plāno atsākt darbību ārpusstiesas parāda piedziņas jomā 2018.gadā;

SIA “HOMELAND CREDIT” Licenci saņēma 2017.gada novembrī, līdz ar to iesniedza datus par darbības rādītājiem 2017. gada 2.pusgadā;

SIA “NORD līzings LP” speciālo atļauju (licenci) saņēma speciālo atļauju (licenci) saņēma 2017.gada 28.septembrī, taču līdz 2017.gada beigām vēl neuzsāka ārpusstiesas parādu atgūšanu;

2017.gadā reorganizācijas kārtībā SIA “Parādu uzraudzības Centrs Castovanni” tika pievienots SIA “JULIANUS INKASSO LATVIJA”, SIA “JULIANUS INKASSO LATVIJA” savā pārskatā iekļāva arī datus par SIA “Parādu uzraudzības Centrs Castovanni” darbības rādītājiem par 2017.gadu.



1.att. Parādu atgūšanai nodoto lietu skaits

Attiecībā uz pamatu, uz kura parādu lietas tika nodotas atgūšanai ārpusstiesas ceļā, secināms, ka parādu lietu skaits 2017.gadā, kas tika nodots atgūšanai uz pilnvarojuma pamata, ir gandrīz vienāds ar lietu skaitu, kas tika nodots atgūšanai uz cesijas pamata, pretēji iepriekšējos gados novērotajai tendencei, ka vairāk parādu lietas tika nodotas atgūšanai tieši pilnvarojuma ceļā.

Cesijas darījumus 2017.gada 1.pusgadā slēguši astoņi pakalpojuma sniedzēji, bet 2017.gada 2.pusgadā četrpadsmit pakalpojuma sniedzēji. Savukārt uz pilnvarojuma pamata no jauna nodotas lietas sešpadsmit pakalpojuma sniedzējiem 2017.gada 1.pusgadā, un piecpadsmit pakalpojuma sniedzējiem 2017.gada 2.pusgadā.

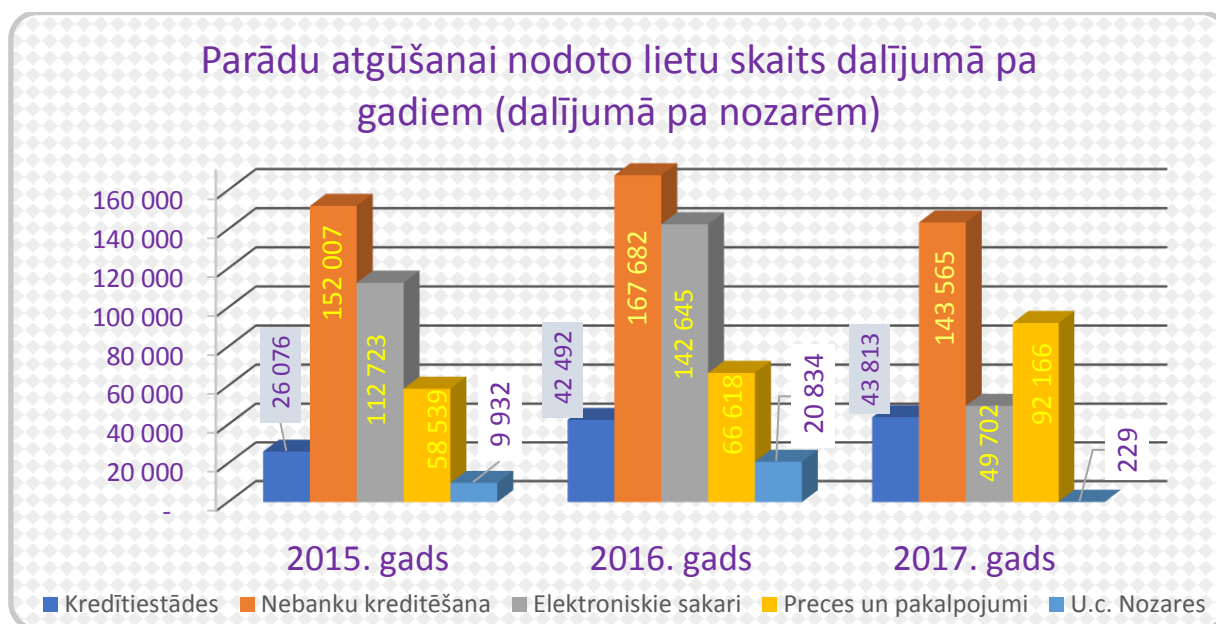
2017.gada 1. un 2.pusgadā, noslēgto cesijas darījumu rezultātā parāda atgūšanai tika nodota 164 383 parādu lietas par kopējo summu 805,710 milj. eiro, savukārt 165 092 parādu lietas par kopējo summu 62,399 milj. eiro tika nodotas uz pilnvarojuma pamata.

Lai arī parādu atgūšanai nodoto lietu skaits cesijas darījumu rezultātā salīdzinājumā ar iepriekšējo periodu nav būtiski pieaudzis, taču 2017.gadā pieaugusi parādu atgūšanai nodoto lietu kopsumma salīdzinājumā ar 2016.gada rādītājiem. Krasais parādu summas kāpums saistīts ar 2017.gada 2.pusgadā starp AS “Reverta” un SIA “Gelvora” noslēgto darījumu par AS “Reverta” kredītportfeļa pārdošanu (<http://www.reverta.lv/lv/company/for-media/2017>), līdz ar ko 2017.gadā cesiju darījumu kopējā summa par 84% pārsniedz pērna gada attiecīgo rādītāju.

Parādu atgūšanai no jauna nodoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm

Ievērojot to, ka PTAC ar 2015.gadu apkopo parādu atgūšanai nodoto parādu (lietu) skaitu dalījumā pa nozarēm (2.att.), un 2016.gadā salīdzinājumā ar 2015.gadu gandrīz visās nozarēs bija vērojams no jauna nodoto lietu skaita pieaugums, 2017.gadā, kā minēts iepriekš, no jauna

nodoto lietu kopskaits samazinājās, kā arī mainījās sadalījums pa nozarēm, lai gan pirmo vietu joprojām saglabā nebanku kreditēšanas jomā parādu atgūšanai nodotās lietas.

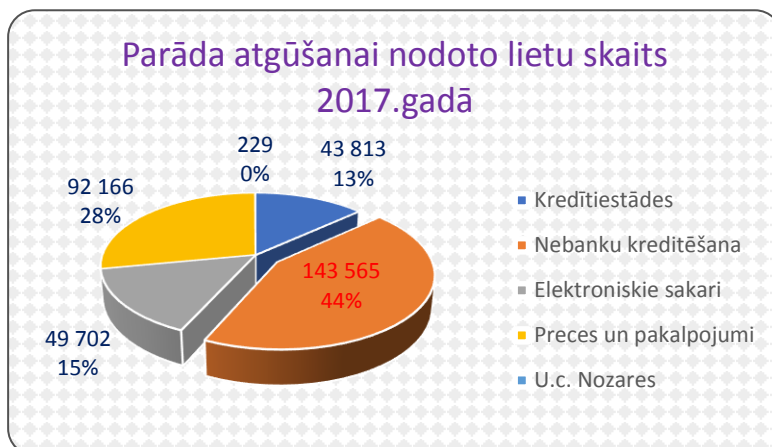


2.att. Parādu atgūšanai nodoto lietu skaits pa nozarēm

Vadoties pēc komersantu iesniegtajiem datiem, konstatējams ārpusvietas atgūšanai nodoto parādu lietu skaita pieaugums preču un pakalpojumu nozarē (par 28% lielāks nekā 2016.gadā). Sniegtajā informācijā komersanti atsevišķi norāda, ka būtiski ir pieaudzis nodoto parādu lietu skaits par mājsaimniecībām sniegtajiem pakalpojumiem, proti, par apsaimniekošanas pakalpojumiem, kā arī par elektroenerģijas, dabasgāzes un siltumenerģijas piegādi.

Pirmšķietami tas varētu būt saistīts ar šo pakalpojumu cenu būtisku pieaugumu, proti, kopš 2016. gada 1. jūlija apsaimniekošanas maksai tiek piemērots pievienotās vērtības nodoklis 21% apmērā. Turklāt, 2016. gada augustā spēkā stājās jaunie sadales sistēmas pakalpojumu tarifi, kā rezultātā elektroenerģijas piegādes maksājums tika papildināts ar maksājumu par pieslēguma nodrošināšanu, kas savukārt ne tikai sadārdzināja šo pakalpojumu kopumā, bet arī radīja papildu izmaksas mājsaimniecībām, kuras minimāli vai vispār neizmantoja šo pakalpojumu, taču bija spiesti veikt maksājumus par pieslēguma nodrošināšanu savam īpašumam. Vienlaikus, pienākot apkures sezonai, minēto maksājumu kopsūma radīja mājsaimniecībām grūtības norēķināties par saņemtajiem pakalpojumiem. Rezultātā šie parādi (lietas), kuri, iespējams, ir krājušies gadiem, tika nodoti atgūšanai ārpusvietas ceļā.

Analizējot citas nozares, secināms, ka 2017.gadā ārpusvietas parādu atgūšanai nodoto lietu skaits dalījumā pa nozarēm (2.att.) attiecībā pret 2016.gadu gandrīz nav mainījies. No jauna nodoto lietu skaits no kredītiestādēm pieaudzis par 3% salīdzinājumā ar 2016.gadu, bet nodoto lietu skaits nebanku kreditēšanas jomā un elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) jomā pat samazinās attiecīgi par 17% un 65% salīdzinājumā ar pērnā gada rādītājiem.



Līdztekus ir jākonstatē, ka gan 2016.gadā, gan 2017.gadā visvairāk lietu parāda atgūšanai no kopējā parādu atgūšanai nodoto lietu skaita 329 475 lietas tika nodotas no nebanku kreditēšanas sektora, proti, 43,57% no kopējā nodoto lietu skaita jeb 143 565 lietas par kopējo summu 94,350 milj. eiro, otrajā vietā

2017.gadā ierindojās preču un pakalpojumu nozare ar 27,97% jeb 92 166 lietām par kopējo summu 18,478 milj. eiro, tālāk seko elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) pakalpojumu sniedzēji ar 15,09% jeb 49 702 lietām par kopējo summu 8,161 milj. eiro, kredītiestādes ar 13,3% jeb 43 813 lietām par kopējo summu 746,744 milj. eiro un citas nozares ar 0,07% jeb 229 lietām par kopējo summu 375 tūkst. eiro.

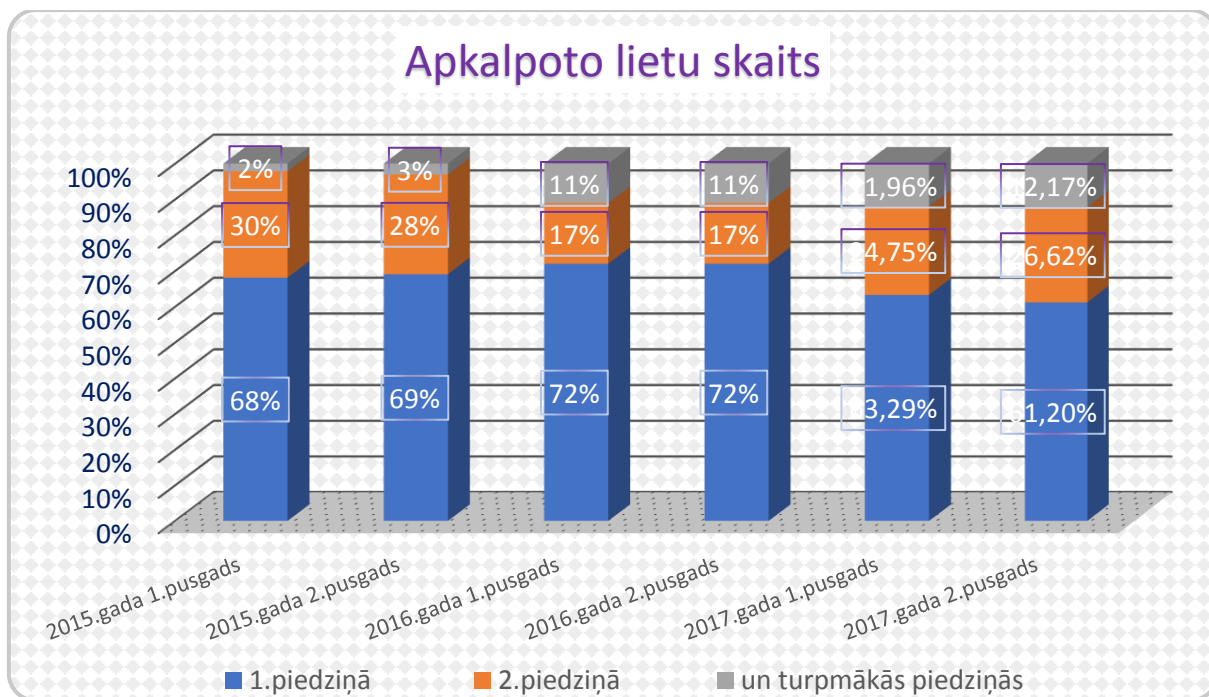
Pozitīvi ir vērtējams fakts, ka 2017.gada nebanku kreditēšanas jomā (neievērojot to, ka nodoto lietu skaits ir lielāks salīdzinājumā ar citām nozarēm) no jauna nodoto parādu lietu kopsumma ir samazinājusies par 44%, kas ir par 41,390 milj. mazāk nekā 2016.gadā.

Ir jāuzsver, ka PTAC neatlaidīgi turpina uzraudzīt nebanku kredītu devējus, lai tie precizētu ne tikai izstrādātās patērētāja maksātspējas izvērtēšanas procedūras, bet arī stingri ievēro tās, lai nepieļautu patērētāju nonākšanu parādnieku statusā.²

Apkalpoto parādu (lietu) skaits dalījumā pa piedziņas etapiem

Salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu attiecībā uz apkalpoto parāda lietu skaitu un iedalījumu vērojams, ka pieaudzis 2.piedzīnā apkalpoto lietu skaits, kas 2017.gada 1. pusgadā ir 24,75% un 2.pusgadā – 26,62% no apkalpoto lietu skaita, gandrīz nav mainījies apkalpoto lietu skaits turpmākajās piedziņās, pieaugot respektīvi katrā pusgadā par vienu procenta punktu, taču 1.piedzīnā apkalpoto lietu skaits (3.att.) 2017.gadā ir krities vidēji par 10% katrā pusgadā salīdzinājumā ar 2016.gada rādītājiem.

² Plašāka informācija par PTAC īstenotajiem uzraudzības projektiem un informatīvi izglītojošajiem pasākumiem ir pieejama PTAC oficiālajā mājaslapā.



3.att. Apkalpoto lietu skaits

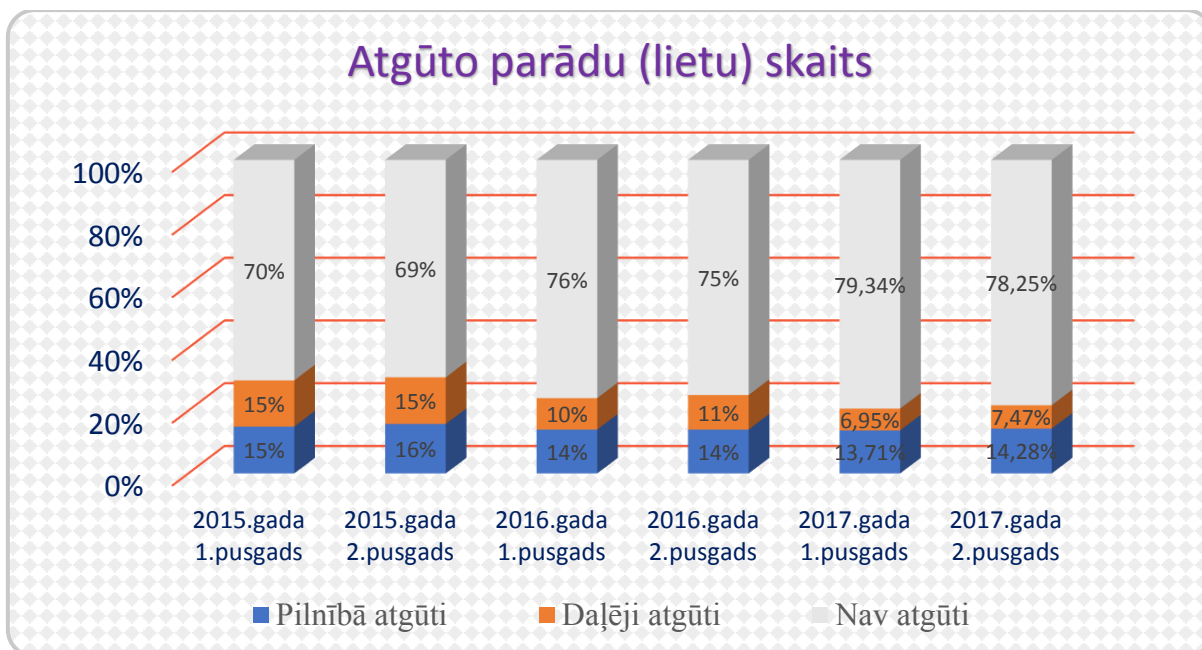
Jāņem vērā, ka ne visiem parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem ir pieejama informācija, vai konkrētais parāds ir bijis jau iepriekš atgūšanā pie citiem parādu atgūšanas pakalpojuma sniedzējiem. Līdz ar to apkopotajai informācijai ir tikai informatīvs raksturs.

Atgūto parādu (lietu) skaits

2017.gadā, kā arī iepriekšējos gados, joprojām ir vērojama pozitīva tendence, vērtējot pilnībā atgūto parāda lietu skaitu pieaugumu, taču, pieaugot kopējam lietu skaitam, procentuāli to skaits salīdzinājumā ar 2016.gadu gandrīz nav mainījies – 1. pusgadā tas sasniedza 13,71% un 2. pusgadā – 14,28%. Vienlaikus ir konstatējams, ka daļēji atgūto parādu skaits 2017. gada abos pusgados salīdzinājumā ar 2016. gada datiem turpina samazināties, apmēram par 3 procenta punktiem, sasniedzot 6,95% 1. pusgadā, attiecīgi par apmēram 3,5 procenta punktiem sasniedzot 7,45% 2. pusgadā. Ir jāpiebilst, ka 2017. gadā krietni pieauga ne tikai kopējais atgūto lietu skaits, bet arī neatgūto parādu skaits, tādējādi, saglabājot gadiem novērojamu tendenci šai pozīcijai pieaugt, bet parādiem paliekot neatgūtiem. Respektīvi 2017. gada 1. pusgadā neatgūto parādu skaits pieaudzis līdz 79,34% un samazinājies līdz 78,25% 2017. gada 2. pusgadā.

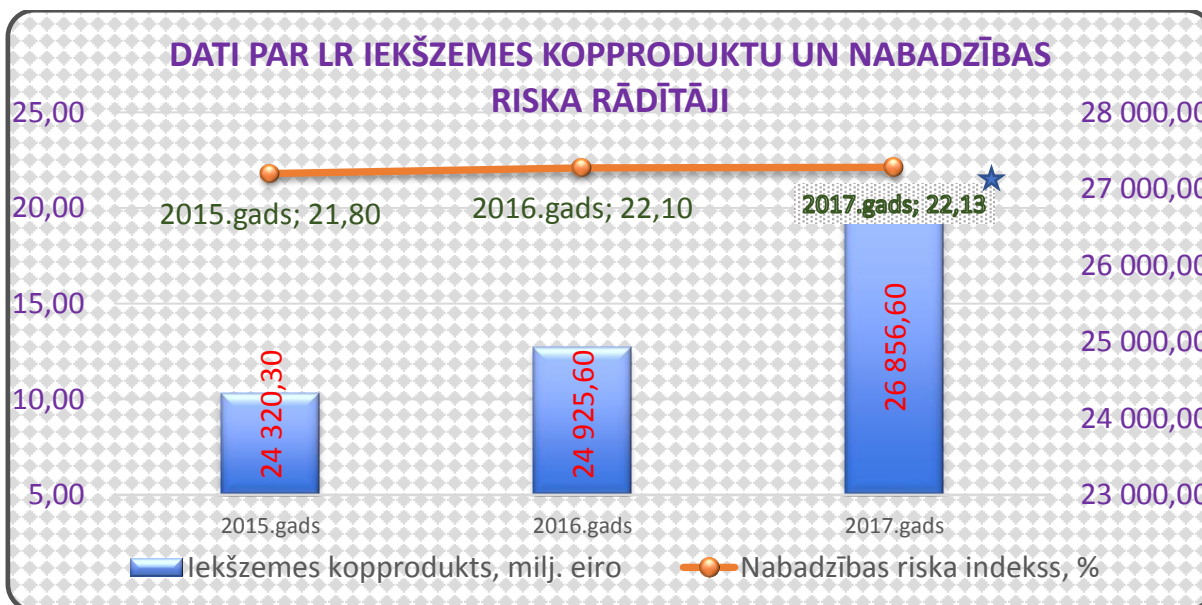
2017. gada 1. pusgadā no kopskaitā 1 430 032 apkalpotajām parādu lietām ir pilnībā atgūti parādi 13,71% jeb 196 112 parādu lietās, 6,95% jeb 99 357 lietās parāds ir atgūts daļēji, bet 79,34% jeb 1 134 563 ārpusstiesas parāda atgūšanai nodotās lietās parāds vēl nav atgūts.

Savukārt 2017.gada 2.pusgadā no kopskaitā 1 429 192 parādu lietām 204 155 lietās jeb 14,28% no kopējā lietu skaita ir pilnībā atgūti parādi, 106 749 lietas jeb 7,47% no kopējā lietu skaita parādi ir atgūti daļēji, bet 78,25% jeb 1 118 288 ārpusstiesas parāda atgūšanai nodotās lietās parādi vēl nav atgūti (4.att.).



4.att. Atgūto parādu (lietu) skaits dalījumā pēc lietu skaita

Sasaistot iepriekšējās sadaļās minēto informāciju, proti, vērtējot parādu atgūšanai no jauna nodoto parādu (lietu) skaita samazinājumu, un ievērojot stabilo tendenci pieaugt neatgūto parādu lietu skaitam (arī naudas izteiksmē), diemžēl ir jādomā, ka pamatojums šai situācijai nav tikai vienkārši patērētāju ienākumu līmeņa samazinājums, pieaugot cenām pašpatēriņa precēm un pakalpojumiem, bet arī ekonomikas modeļa sistēmiski trūkumi, proti, pieaugot iekšzemes kopproduktam, nabadzības riska indekss valstī diemžēl nesamazinās (5. att.). Analizējot grafiskos datus (5. att.), var secināt, ka uz nabadzības sliekšņa atrodas piektā Latvijas iedzīvotāju daļa, kas arī pierāda to faktu, ka lielai patērētāju daļai rodas reālās grūtības iegādāties nepieciešamās preces un laicīgi norēķināties par ikdienas pakalpojumiem.

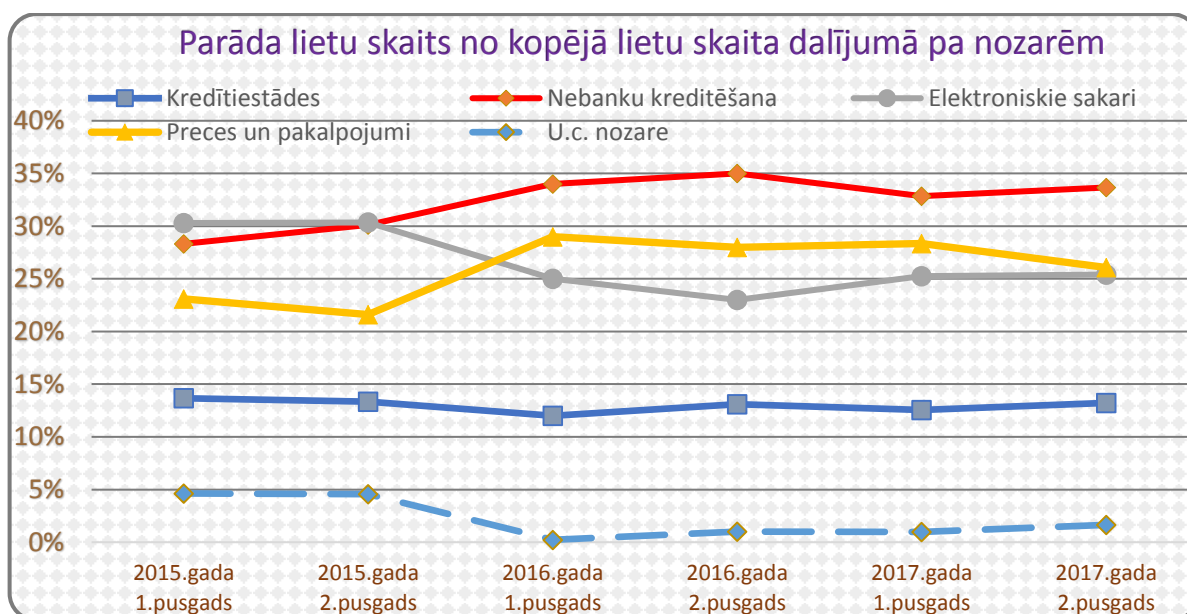


★ Tā kā šobrīd oficiālais nabadzības riska indekss 2017. gadā vēl nav publicēts, minētais rādītājs ir norādīts vidējā (par pēdējiem trīs gadiem) nabadzības riska indeksa līmenī. 2014.gadā šis rādītājs bija aprēķināts 22,5% apmērā

5.att. Latvijas IKP un nabadzības riska rādītāji

Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) skaits dalījumā pa nozarēm

Analizējot kopējo parādu portfeli dalījumā pa nozarēm, kuras nodod savu klientu parādu lietas atgūšanai pakalpojuma sniedzējiem, lielākais skaita pieaugums salīdzinājumā ar 2016.gadu ir vērojams elektronisko sakaru nozarē. Būtiski nav mainījies šis rādītājs kredītiestāžu nozarē, paliekot 2016.gada līmenī. Nedaudz pieaudzis no citām nozarēm nodoto lietu skaits (6.att.), taču nebanku kredītēšanas un preču un pakalpojumu nozaru rādītājos ir vērojams samazinājums, īpaši preču un pakalpojumu nozarē.



6. att. Kopējā parādu portfelī esošo parādu (lietu) skaits izteikts procentuāli dalījumā pa nozarēm

Uz 2017.gada 30.jūniju kopējo parādu portfeli sastāda 1 143 441 parādu lieta, no kurām 32,86% jeb 375 701 lieta ir nebanku kredītēšanas nozarē, 28,35% jeb 324 201 lieta par precēm un pakalpojumiem, 25,27% jeb 288 908 lietas elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) nozarē, 12,54% jeb 143 377 lietas, kas saņemtas no kredītiestādēm un 0,98% jeb 11 254 lietas no citām nozarēm.

Savukārt uz 2017.gada 31.decembri kopējā parādu portfelī iekļautas 1 107 614 parādu lietas, no kurām 33,67% jeb 372 901 lieta nebanku kredītēšanas nozarē, 26,07% jeb 288 781 lieta ir par precēm un pakalpojumiem, 25,40% jeb 281 364 lietas elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) nozarē, 13,21% jeb 146 302 lietas, kas saņemtas no kredītiestādēm un 1,65% jeb 18 266 citās nozarēs.

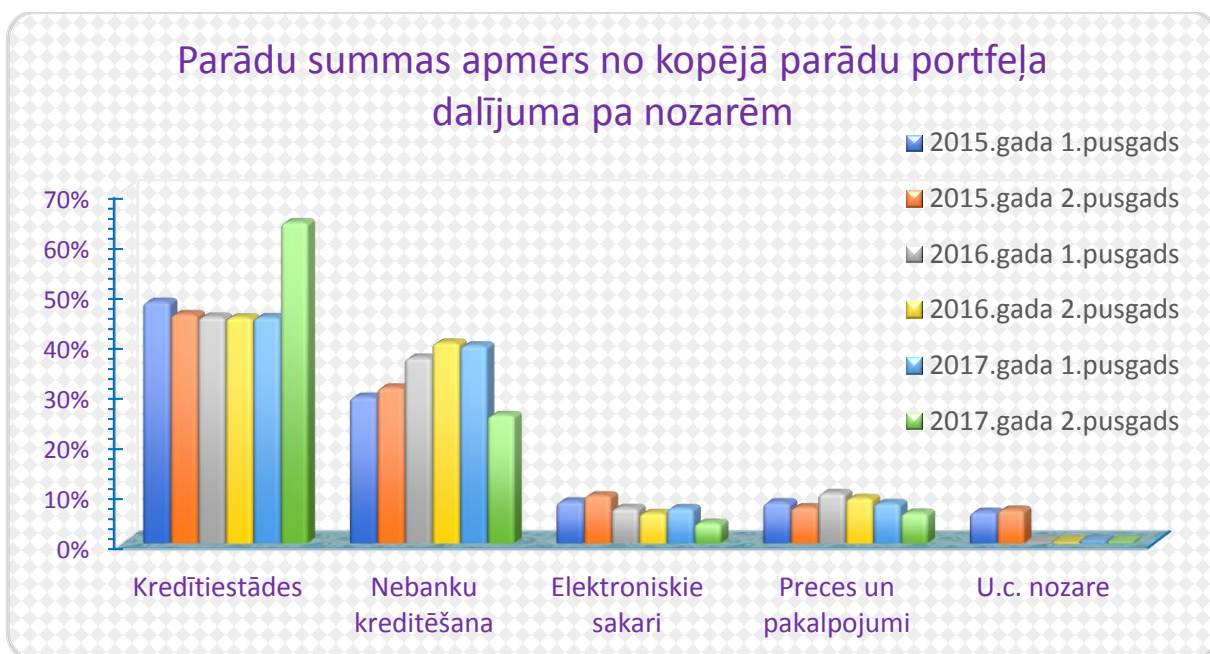
Izvērtējot grafisko attēlu (6.att.) ir secināms, ka galvenās pozīcijas kopējo parādu portfelī (nodoto lietu skaits) dalījumā pa nozarēm nemainīgi saglabā trīs nozares secīgi – nebanku kredītēšanas, preču un pakalpojumu, kā arī elektronisko sakaru nozare.

Kopējā parādu portfeli esošo parādu (lietu) summas apmērs (eiro) dalījumā pa nozarēm

Apkopojot ārpustiesas parādu atgūšanas pakalpojumu sniedzēju sniegtos datus par kopējo parādu portfeli pēc parādu summas apmēra, secināms, ka uz 2017.gada 31.decembri kopējais parādu portfelis sastādīja 1,015 mljd. eiro, kas ir par 34% vairāk nekā 2016.gada 31.decembrī (664,810 milj. eiro) (7.att.).

Uz 2017.gada 30.jūniju kopējais parādu portfelis sastādīja 639,923 milj. eiro, ko veidoja 288,219 milj. eiro jeb 45,04% no kredītiestādēm nodotie parādi, 252,297 milj. jeb 39,43% parādi, kas nodoti atgūšanai no nebanku kreditēšanas nozares, 6,97% jeb 44,588 milj. eiro preču un pakalpojumu nozarē, 7,96% jeb 50,921 milj. eiro no elektronisko sakaru nozares nodotie parādi un 0,61% jeb 3,897 milj. eiro citās nozarēs.

Savukārt 2017.gada 2.pusgadā no kopējā parādu portfela, kas sastādīja 1,015 mljd. eiro, dalījumā pa nozarēm ir sekojošs sadalījums – 649,052 milj. eiro jeb 63,98% no kopējo parādu portfela lietās, kas nodotas ārpustiesas parādu atgūšanai, ir kreditēšanas nozarē, 259,063 milj. eiro jeb 25,54% nebanku kreditēšanas nozarē, 41,032 milj. eiro jeb 4,04% elektronisko sakaru nozarē, 61,456 milj. eiro jeb 6,06% preces un pakalpojumi, un 3,920 milj. eiro jeb 0,39% citās nozarēs.



7.att. Kopējā parādu portfela summas apmērs (eiro) izteikts procentuāli dalījumā pa nozarēm

Analizējot pakalpojuma sniedzēju sniegtos datus, secināms, ka 2017.gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo pārskata periodu parādu summas apmēra procentuālais pieaugums kopējā parādu portfeli vērojams no kredītiestādēm nodotajiem parādiem un citām nozarēm, bet pārējās nozarēs parādu summas apmērs ir samazinājies, elektronisko sakaru (internets, telekomunikācijas) nozarei, paliekot tuvu 2016.gada rādītājam.

Būtu jāatzīmē, ka līdzīgi 2016.gada tendencei parādu portfeļa apmēram pieaugt, arī 2017.gadā šis rādītājs strauji pieauga, lai gan no jauna nodoto lietu apjoma samazinājums varētu liecināt par to, ka parādu atgūšanā palielinās veco lietu (parādu) uzkrājums, ko arī pierāda neatgūto parādu ievērojams pieaugums pēdējo trīs gadu garumā.